

Vegnavla radunonza generala dil
Forum cultural Tujetsch

Venderdis, ils 11 da schaner 2019, allas 20.00 uras en sala da sedutas en Tgèsa communal
Sedrun

Protocol

1 Beinvegni e presenza

President dil Forum cultural Tujetsch FcT, André Schmid, sa, sper la suprastonza dil forum, beneventar sis persunas alla radunonza generala pigl onn da gestiun 2017/18.
Perstgisas: Simeon Cavegn

2 Elecziun d'in dumbravuschs

Sco dumbravuschs vegn Norbert Berther, Zarcuns, eligius.

3 Prelecziun ed approbaziun dil protocol dalla radunonza generala dils 8 da december 2017

Il protocol vegn prelegius digl actuar e silsunter approbaus cun admetter engraziament al nuder.

4 Rapport annual 2016/17

President André Schmid lai repassar nossas activitads succedidas dapi la davosa radunonza generala.

Excursiun culturala

Ils 9 da zercladur 2018 ha in bus menau ver 12 persunas a S. Benedetg. Leu el liug ha Vitus Bass beneventau ils interessai ed interessadas per la cultura e historia dalla ucliva da S. Benedetg. E veramein, la schelta da cultura ei stada gronda, aschia cun il mulin, la cascharia, il pistregn, la resgia e l'ovra d'electricidad. Era numerusas casas dattan perdetga dalla capaciad d'antieriurs mistergners. Gronda impressiun ha il museum privat da Vitus Bass fatg, sco era ils numerus exponats museals vid in clavau ed en in nuegl. Naturalmein han las duas capluttas buca astgau muncar ella excursiun culturala. Las restonzas dalla caplutta veglia plaidan d'ina liunga ed interessanta historia; la caplutta nova fa impressiun cun sia construcziun unica planisada da Peter Zumthor. Sunter ina refrestg ell'ustria Miraval ein tuts turnai en Tujetsch enrihi cun informaziuns davart ina reha historia e cultura d'ina ucliva dalla vischnaunca da Sumvitg. E - quei ei senza dubi da dir - ella viva oravontut era entras igl engaschi da Vitus Bass. Ad el engraziament sincer.

FotograVia a Rueras

Fotografia + via han dau il num alla nova purschida dil FcT. Ver 15 fotografias ein vegnidas plazzadas per liung dalla Via dil Vitg a Rueras. Ils 21 da fenadur 2018 ei stau vernissascha. Ina biala gruppa ei stada dalla partida ed Ignazi Monn ha dau en il tun cun sia tiba. Buns ed interessants discuors ein sedai enten far da cuminonza la via atras il vitg. Mintga foto ha mussau parts dil vitg, fotos denter 1900 e 1960. Las informaziuns cuortas sut mintga foto, per romontsch e tudestg, han empruau da svegliar e motivar il visitader dad ir anavos en temps gia daditg vargai.

Notg da film

Sunter ina pulita pausa ha il FcT puspei reactivau l'idea d'ina notg da film. Ils 28 da fenadur 2018 sempleina la piazza avon la Halla da sport e cultura Dulezi. Il program secloma NEAT. Quater films documentetschan il temps denter 2000 e 2016:

L'entschatta – Denterplazzal – Construir pil futur – Tut ha ina fin. Era sche l'aura ha buca propi manegiau bein, han ils pli biars teniu la dira duront varga duas uras. La documentaziun NEAT ei senza dubi da valeta singulara per quei tschancun historia dalla val e vegn a restar ina fontauna da historia per las proximas generaziuns e vegnentsuenter.

Fiasta dil Vitg a Rueras

La fiasta dil vitg el meins d'uoost 2018 ha purschiu als responsabels dil FcT ina plattafuorma da far enconuschenta la lavur ed igl engaschi dil FcT. Cun ina schelta da cudischs e cun fotografias han ils responsabels empruau da sensibilisar ils visitaders e visitadras per la cultura tuatschina.

Di dil museum

Museum, films, ustria e musica, quei ein las purschidas ch'ei daventadas tradiziun il di dil Museum La Truaisch. Era 2018 ha quei di carmelau quasi tschien persunas a quella occurrenza. Treis salas pli che pleinas han admirau ils films da Francisca Cavegn-Berther ch'ella ha filmau ils onns 1970. Pil divertiment musical han ils fargliuns Curdin e Severin Brugger procurau. Ils responsabels dil FcT han tardizionalmein procurau per spisa e bubronda e stai era cheu tradiziunals cun surviur pulenta e groma.

Prelecziun dad Asa S. Hendry

Asa S. Hendry ei Tuatschina e quei ha motivau ils responsabels dil FcT d'envidar ella en collaboraziun cul Museum La Truaisch ad ina prelecziun en Tujetsch. Ton la scribenta sco era nus essan stai surstai, mo era legrai, da tons interessents ed interessentas. Ord siu novissim cudisch "Sin lautget" ha ella a moda fetg simpatica prelegiu e Pascal Gamboni ha cun sia musica dau ina atmosfera tut speciala che ha profundau ils texts ord il mund dalla giuventetgna.

Archiv cultural

Suenter in liung temps da preparaziun ha la cumissiun preparatorica saviu presentar il preproject alla suprastanza communal. Avon nus stat ussa il process politic e la via da finanziaziun dil project. En vesta stat era la midada dil museum en ina fundaziun, quei ord motivs da recaltgar sustegn finanziel. Ussa spetgein nus la posiziun dallas autoritads communalas. En mira vein nus secapescha era la presentaziun dil project alla populaziun tuatschina.

Susteniment pil film

Per greppa e crappa - la historia digl aventurier. Aschia secloma il film da Gieri Venzin sur da Dosi Venzin da Rueras. En quel dat el in tagl da muments fetg impurtonts ella veta dil cavacristallas da professiun. Da Dosi intervegn ins caussas interessantas da sia veta da crappa sco buob tochen al di dad oz. Mintgaton eis el in filosof. Il FcT ha susteniu finanzielmein quella produenziun.

Cadidatura per la fiasta 100 onns LR

Ensemen cun las autoritads communalas havein nus candidau per las festivitads da 100 onns Lia Rumantscha. Deplorablamein havein nus buca giu la preferenza da saver oranisar duront treis jamnas quella occurrenza en nossa val. Ussa ha ella liug a Zuoz denter igl 1. e 18 dad uost 2019.

Senda da viagiar a Putnengia

Il FcT ei vidlunder da fixar la senda a partir dallas restonzas dil casti da Putnengia enviars il vitg da Rueras. Putnengia daventa era ina part dalla senda en connex cun la Via NEAT.

Putnengia

Las finanzas han frenau nossas lavurs finalas. Nus essan fermamein persquadiu dalla idea da tschentar igl empren plantschiu ella tuor dil casti. Ina uatga cun Gion Caminada, Walter Deplazes, Augustin Carigiet ed ils commembers dalla suprastonza dil FcT ha rimnau ideas co realisar quella finamira ed en tgei fuorma.

Caltgera a ella Val Caltgera/Nalps

Culs onns fuva quella restonza cultur-historica ida empau en emblidonza. Ei ha fatg basegns da far lavur cumina. En ina acziun spontana ei vegniu segau, rumiau e schubergiau la caltgera. Sco responsabel, ni empau sco padrin da quella restonza culturala, havein nus saviu gudignar Pius Hendry da Camischolas/Cavorgia.

5 Rendaquen, rapport dil revisur ed approbaziun dil quen 2017/18

Cassier Tumaisch Valier presenta il quen digl onn 2017/2018. En cefras sepresenta la bilanza suandontamein:

Survesta quen ordinari:

Entradas	4657.60 frs.
Expensas	2013.55 frs.
Fatg anavon 2017/18	2 644.05 frs.

Bilanza

Saldo dils 01-11-2017	11 118.85 frs.
Saldo dils 01-11-2018	13 762.90 frs.
Fatg anavon 2017/18	2 644.05 frs.

Survesta dil conto casti da Putnengia:

Entradas (2017 – 2018)	0.00 frs.
Expensas (2017 – 2018)	12.00 frs.
Fatg anavos 2017/18	12.00 frs.

**Investaziun a Putnengia
2003 – 2018 total** **246 576.10 frs.**

Bilanza

Saldo per ils 01-11-2017	4 161.25 frs.
Saldo per ils 01-11-2018	4 149.25 frs.
Fatg anavos 2017/18	12.00 frs.

Il revisur Gion Giachen Monn rapporta da sia revisiun. El hagi repassau il quen ed anflau tuts mussaments e quittanzas necessarias. Il quen seigi menaus conform las pretensiuns dad oz ed el proponi d'acceptar il quen sco presentaus dil cassier cun dar scarica all'entira suprastonza. Quei succeda unanimamein entras ils presents.

6 Contribuziun annuala

Sin proposta dalla suprastonza dil Forum cultural Tujetsch vegn la contribuziun annuala laschada sco tochen dacheu, numnadamein minimal 30 frs.

7 Elecziuns d'in revisur/a

Avon in onn ha nies revisur Gion Giachen Monn, Rueras, surpriu siu pensum da revisur mo per in onn. Aschia han ils responsabels giu temps d'encurir ina persuna e proponan Simeon Cavegn, Sedrun. Unanimamein vegn el eligius sco revisur per dus onns.

President André Schmid pren la caschun d'engraziar a Gion Giachen Monn per sia lavur sco revisur, mo aunc pli fetg per siu engaschi a Putnengia sco pedel dallas restonzas dil casti. Insumma il Gion Giachen segida nua ch'ei fa basegns, quei ha el era mussau cun segidar d'installar e deinstallar las fotos dalla FotograVia a Rueras.

8 Program pigl onn da gestiun 2018/19

Excursiuns culturalas

Per 2019 vulein nus porscher ina excursiun en la Val Lumnezia. Quella duei menar nus entochen a Vrin. Cugl architect Gion Caminada vulein nus porscher ina guidata a tras siu vitg cun schar explicar el davart cultura e historia dil vitg.

Per possibilitar ad interessents ed interessentas la viseta dalla fiasta "100 onns Lia Rumantscha" havein nus ponderau d'organisar in viadi a Zuoz. Naturalmein decida igl interess per quella purschida, che duei succeder in di cun purschidas che pon interessar e plidentar biars interessents.

FotograVia a Sedrun

Suenter nossa emprema FotograVia a Rueras lein nus cuntinuar uonn, ensemen cul Museum La Truaisch, cun ina semeglionta purschida a Sedrun. Ils meins da fenadur e uost duein ver 15 fotografias veglias vegnir piazzadas per liung dalla Via dil Bogn. Sco igl onn vargau presentein nus fotos dil vitg ni en connex cul vitg da Sedrun. Ils 20 da fenadur 2019 ei vernissascha avon la Tgès'Alva a Sedrun.

Notg da film

Puspei alla fin dil meins da fenadur, exactamein ils 27, cuntinuein nus cun la purschida d'ina notg da film. Ella vegn a ver liug en sala Cristalla dalla halla da sport e cultura Dulezi. Sil program stattan films cul tema cultura e historia da Tujetsch.

Di dil museum

L'emprema dumengia dil meins october, pia ils 6, ha liug la proxima ediziun dil di dil museum. Nus vegnin a setener vid il secumprovau.

Putnengia

La realisaziun dalla senda naven dil casti viers Rueras, sco era la signalisaziun da quella han prioritad. La tabla d'informaziun duei dar scelariment davart historia dil casti e dalla val e la bandiera dils da Putnengia duei signalisar e confirmar ils anteriurs administraturs el casti. Naturalmein cuntinueschan las ponderaziuns pertuccont igl empren plantschii ella tuor.

Aunc adina persequitein nus la pusseivladad da presentar in teater el liber leu a Putnengia cun la tematica historica da quei liug. Ina fiasta da terminaziun dalla sanaziun e reconstucziun ei e resta nossa finamira.

Archiv cultural Tujetsch

La via politica ei en moviment e nus vegnin ad agir e cuntinuar tenor la posiziun dallas autoritads communalas. In gruppa da finanziaziun ei semtgada dad agir quei mument ch'in segn positiv deriva davart las autoritads. La finamira ei l'entschatta dalla realisaziun dil project el decuors digl onn 2020. Il FcT ei dalla idea da formar in gruppa da padrinadi per quei project. Tochen oz ein quater personas prontas da sustener il project cun star a disposiziun el senn da padrins pil project. Igl ein quei avat Vigeli Monn, cusseglier naziunal Martin Candinas, ambassadur Daniel Cavegn ed architect Gion Caminada. Entginas autras personas ein aunc en mira da dumandar per quei niebel uffeci.

Project tuatschin

Cul zercladur 2019 va il project a fin. Aschilunsch sco il FcT vegn dumandaus, stein nus vinavon a disposiziun per segidar. Previu ei ina presentaziun publica dallas retschercas fatgas enteifer quels treis onns. La grammatica tuatschina che vegn publicada en lungatg engles vegn il FcT a segidar cun l'ediziun d'ina versiun romontscha.

Tablas d'informaziun

Differentas vias ni sendas emprovan da «vender» differents products ed ein sin via dalla realisaziun, aschia era la via NEAT. Ina coordinaziun culs systems pusseivels ei vegnida signalisada davart dil FcT. Cun las pusseivladads tecnicas sesarvan autras pusseivladads che tablas tradiziunalas. En fuorma d'in APP sin mintga telefonin ein las purschidas bia pli vastas, pli modernas e d'in avegnir durabel.

9 Varia

Norbert Berther s'interessescha schebein guidadas historicas seigien previdas a Putnengia. Quellas vegnan gia oz fatgas sin damonda, quella pusseivladad ei denton memia pauc enconuschenta ed igl ei necessari da far attents sin quella purschida sin nossa pagina d'internet e tier SDT. El museum vegn dau la caschun da tedlar referats historics nua che la historia da Putnengia vegn era presentada, sesanflan gie leu las anfladas historicas dil casti.

Gion Giachen Monn tematisescha il magazinar rauba museala plidond dil spazi limitau en il magazin en casa da scola. Gerau Mario Hitz sa comunicar ch'ei hagi dau plaz entras la localitad buca pli necessaria pil Club da ballapei e Club da tennis. Il plazzament d'in baghetg agricol silla parcella dil museum dess la pusseivladad dad exponer en quel il mund dalla agricultura. Ensemen cul museum, ed era en connex cun l'engrondaziun dil museum, persequitein nus la pusseivladad d'anflar in tal object. Ei va era per saver mussar co in nuegl vegl veseva ora e co quel funcziunava.

Norbert Berther ei empau sceptics en caussa realisaziun d'in archiv cultural. El vesa problems finansials e manegia era d'integrar fermamein ils cavacrappa dalla val. André Schmid, il president, ei perschadius da saver realisar quei project, sa denton era che la vischnaunca ei il partenari il pli impurtont. In na davart dallas autoritads communalas munta pil FcT d'anflar sez la via co realisar in archiv cultural en atgna reschia.

10 Conclusiun

President André Schmid engrazia a tuts presents, engrazia per la participaziun e giavischa a tuts aunc ina biala sera e buna notg.

Sco purschida culturala presenta Tarcisi Hendry la plattafuorma dad rtr "nossaistorgia". Dapi igl uost 2018 fa il Forum cultural Tujetsch part da quella pusseivladad da presentar fotografias cun in text accumpignont. Actualmein fan ver 750 fotografias e 12 films part da quella purschida.

Igl actuar presenta la plattafuorma e muossa co visitar quella pagina. Cun entginas indicaziuns praticas co seolver e co encurir, cun mussar entginas dallas pli interessantas ed admirar in ni l'auter film, passa il temps bia memia spert. Denton culla consolaziun ch'ins sa gie era mirar quei a casa, semettan tuts sin via a casa plein marveglias da sfegliar en nossastorgia!

Sedrun, el meins schaner 2019

Il nuder:
Tarcisi Hendry

Publicaus cun resalva dalla approbaziun dalla radunonza generala!